

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ●

● NO.40 (3352) ●

● ЧАЦВЕР, 17 КАСТРЫЧНІКА, 2013

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

Паклон вам, ветэраны!

Суайчыннікі з Данеччыны адзначаюць 70-годдзе вызвалення Данбаса ад гітлераўцаў: ушаноўваюць ветэранаў і далучаюць да справы моладзь **Стар. 2**

Сноп з Прыбайкалля

У Іркуцкай вобласці, больш чым за пяць тысяч кіламетраў ад Беларусі, шануюць беларускія абрады **Стар. 3**

“Сінема”: гульня ў кіно з крэатывам

Пра тое, як высока ўзляцеў фільм “Жучок”, зняты ў Мінску, і пра ягоных юных стваральнікаў **Стар. 4**

ПЕРСПЕКТЫВЫ

Вёска ў шаснаццаць паверхаў

У Мінску будуець сучасны студэнцкі гарадок, якому, па меркаванні спецыялістаў, няма аналагаў у краінах СНД

Іна Ганчаровіч

Студэнцтва ўсё ж найлепшая пара ў жыцці моладзі. А жыццё ў студэнцкім інтэрнаце? У мяне, помніцца, гэта была барацьба за выжыванне. Пры згаданні пра той інтэрнат псуецца настрой. Ці ўлічылі “горкі досвед” былых інтэрнатаўцаў праекціроўшчыкі, задумваючы мінскую Студэнцкую вёску? Варта пацікавіцца.

Не скажэце, што ў Мінску катастрофічна не хапае інтэрнатаў для студэнтаў: уся краіна вучыцца! Каб вырашыць праблему, у 2007-м вырашылі будаваць восем студэнцкіх інтэрнатаў з аб'ектамі сацыяльнай інфраструктуры. Унікальны праект: там змогуць жыць амаль 9 тысяч студэнтаў мінскіх вуні!

Едзем на праспект Дзяржынскага, 95. Дарэчы, Мінск актыўна развіваецца ў кірунку паўднёвага захаду, гэта ўжо адна з галоўных транспартных артэрыяў горада. І яна больш нагадвае вялікую будоўлю: узводзяцца тут бізнес-цэнтры, гат-

элі, жылыя дамы, дзіцячыя сады... А Студэнцкая вёска выдзяляецца адразу. Там цяпер пяць інтэрнатаў. Выглядаюць шыкоўна, нават пампезна, і больш падобныя да бізнес-цэнтраў ці гатэляў. Але, як казалі мая бабуля: не ўсё тое золата, што блішчыць. Як там унутры? Як уладкаваліся жыць студэнты XXI стагоддзя?

Я заглянула ў інтэрнат Беларускага дзяржуніверсітэта інфармацыі і радыёэлектронікі. Убачыла пандусы для інвалідаў: тут могуць жыць і студэнты-калясачнікі. Стаматалагічны кабінет пры ўваходзе. Далей — сталовая. Паглядзела: разнастайнае меню, невысокія цэны. Яшчэ трэнажорныя залы, пральня на цокальным паверсе будынка, а побач прасавальны пакой, камп'ютарныя класы, пакой для адпачынку. І што зусім ужо нязвыкла — кабінет псіхолага. У маю студэнцкую бытнасць, помніцца, ролю псіхолага выконвала камандант інтэрната, стомленая жыццём жанчына. Дарэчы,

з камандантам інтэрната БДУІРа мне сустрэцца не ўдалося, але дзяжурныя (раней іх называлі вахцёркамі), мілейшыя жанчыны, з задавальненнем і гонарам паказвалі ўсе выгоды вялізнага 16-павярховага інтэрната.

Жывуць там па блоках, у кожным блоку па два пакоі: адзін на траіх, другі на дваіх. У блоку ёсць кухня з электраплітой, халадзільнікам і абедзеным сталом, туалетны і душавыя пакой — усё побач. У пакоях, заглянула, амаль як дома: ложка, шафы-купе, камп'ютарныя сталы. Ну проста двухпакаёвая кватэра! А у нас, помню, было так: вялізны калідор, 15 пакояў, кожны на пяць чалавек. Ды жыло па шэсць — адзін, як правіла, першаккурснік, спаў на раскладанцы. У адным канцы калідора кухня з газавымі плітамі, у другім — туалет, насупраць пакой для ўмывання з пяццю рукамыніцамі: амаль на сотню чалавек... Душ толькі на першым паверсе. Эх, зусім не такой была раніца ў студэнцкім комплексе 70-х... Ды

Дамы Студэнцкай вёскі: прыгожыя зvonку, камфортныя ўнутры

ўсёроўна інстытут, гады студэнцтва нават у тым інтэрнаце — самая выдатная пара маёй маладосці.

Але вернемся ў мінскую сучаснасць. У адпаведнасці з планам Студэнцкай вёскі на тэрыторыі комплексу будзе яшчэ шматфункцыянальны культурна-забаўляльны цэнтр, падземная аўтастаянка, бібліятэка, аддзяленне банка і гатэль. Акрыты каток ужо ёсць, там шмат аматараў пакатацца на каньках. І спатканні, казалі мне, там вельмі зручна прызначаць. Між тым побач са студэнцкім комплексам з'явіцца парк, стылізаваны

пад заходнееўрапейскія ландшафты. Так і бачыцца мне: прабежкі, знаёмствы, романтичныя спатканні, прапановы рукі і сэрца. Дарэчы, пра маладыя студэнцкія сем'і ды маленькіх жыхароў тут таксама паклапаціліся: для іх у Студэнцкай вёсцы вырасце дзіцячы сад. І яшчэ будзе дзіцячы гарадок у парку.

Хочаце самі пабачыць Студэнцкую вёску знутры? Пад час ЧС па хакеі-2014 у яе інтэрнатах будуць размяшчацца госці з усяго свету. Калі нехта жадае адправіць сваіх дзяцей па вышэйшую адукацыю ў Мінск, то можна скарыстацца момантам...

Святло, якое не згасе

Пад час падрыхтоўкі да 70-годдзя вызвалення Беларусі ад фашысцкіх захопнікаў і 70-годдзя Вялікай Перамогі будуць рэалізаваны праекты з удзелам беларускай і расійскай моладзі

Гісторыя барацьбы Беларусі і Расіі супраць фашызму — гэта аснова для сумесных праектаў. Так лічыць старшыня Гомельскага абласнога аддзялення Беларускага фонду міру Цімафей Глушакоў. Па яго словах, у інтэрв'ю прадстаўнікам расійскіх рэгіянальных СМІ 11 кастрычніка Прэзідэнт Аляксандр Лукашэнка не выпадкова зрабіў акцэнт на патрыятычным выхаванні моладзі. Кіраўнік дзяржавы падкрэсліў: гэта павінна быць нормай у кожнай сям'і. Будуць ладзіцца расійска-беларускія сумесныя праекты з удзелам моладзі, у аснове якіх — прыклады гераічнай гісторыі Вялікай Айчыннай вайны.

Абласное аддзяленне БФМ ужо рэалізуе праекты з удзелам моладзі прыгранічных рэгіёнаў Расіі і Беларусі. Традыцыйны лагер дружбы “Крынічка” ў Рагачоўскім раёне штогод збірае падлеткаў з абедзвюх краін. Яны наведваюць месцы бітваў, сустракаюцца з ветэранамі, даглядаюць брацкія магілы. У акцыях “Марш міру” і “Дарогамі спаленых вёсак” да 70-х угодкаў вызвалення Беларусі ўдзельнічае моладзь з рэгіёнаў беларуска-расійскага памежжа.

ПОВЯЗЬ ЧАСОЎ

Пакуль жыве памяць

Юлія Букель

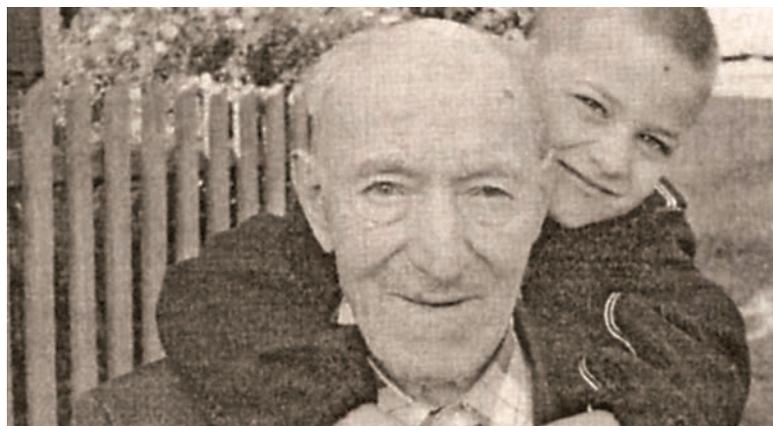
Дзень Перамогі ў вялікім родзе Базылёвых, што з Хоцімшчыны, — адно з самых любімых святаў. У полымі вайны гартаваліся пачуцці сувязіста Івана і медсястры Шуры, якія пасля вайны і стварылі там моцную сям'ю.

Ад верасня да ліпеня — больш за паўгода. Беларусь ужо рыхтуецца ўрачыста адсвяткаваць 70-годдзе вызвалення ад гітлераўцаў летам

2014-га. Ужо адзначаюць юбілей раёны, гарады і вёскі. 23 верасня, у дзень вызвалення пасёлка Камарын, што ў Брагінскім раёне Гомельшчыны, пачалася ўсебеларуская акцыя “Дарогай вызвалення”. Эстафету пераняў Хоцімск: самы ўсходні райцэнтр на Магілёўшчыне і другі вызвалены ў верасні 43-га беларускі горад.

Мы вырашылі пашукаць: ці жывуць у Хоцімску нашчадкі ветэранаў? Выйшлі на цікавую сям'ю. “Лёс быў нялёгкім у майго дзя-

дулі, Івана Іосіфавіча Базылёва, — гаворыць Наталля Макаренка, настаўнік-дэфектолаг Хоцімскай школы. — Рана памёр бацька, маці адна гадала траіх дзяцей. Пасля сямігодкі дзед паехаў вучыцца на электараманцёра ў Тулу, працаваў па спецыяльнасці. І тут вайна... Яго прызвалі ў армію, адправілі вучыцца на сувязіста ў Башкірыю. Думаю, не метрамі, а кіламетрамі можна вымяраць той тэлефонны дрот, які прыйшлося яму раскручваць і скручваць за вайну”.

Ветэран Іван Базылёў з унукам у Юзяфоўцы

У адным з баёў салдат быў кантужаны, трапіў у шпіталь. Там сустрэў бойкую санітарку Шуру. Вайна вайной, а маладосць брала сваё,

тым больш што будучыя бабуля і дзядуля Наталлі Мікалаеўны, аказалася, землякі: абодва з Магілёўшчыны. → **Стар. 3**

ЯК СПРАВЫ, ДЫЯСПАРА?

Паклон вам, ветэраны!

Суайчыннікі з Данеччыны адзначаюць 70-годдзе вызвалення Данбаса ад гітлераўцаў: ушаноўваюць ветэранаў і далучаюць да справы моладзь

Рыгор Арэшка

Свята вызвалення Данеччыны прыпала на пачатак верасня. Беларусы там загадзя рыхтаваліся да яго. Летась пабачыла свет кніга “Памяць просіць слова”, у ёй амаль 300 старонак, шмат фотаздымкаў, даведаных матэрыялаў. На першых старонках унікальнай гістарычна-дакументальнай працы чагаем: “Сынам Беларусі, якія загінулі на землях Данеччыны, прысвячаецца”. Наша газета ўжо расказвала сёлета (“Хвалююць лёсы землякоў”, 7 лютага) аб прэзентацыі выдання ў Данецку.

Нядаўна Данецкая абласная грамадская суполка “Культурна-асветніцкае таварыства беларусаў “Нёман” ладзіла чарговую імпрэзу. На сайце суполкі <http://belarus.dp.ua/>, дэвіз якога “Беларусы ўсіх краін, яднайся!” пададзены на беларускай, рускай і ўкраінскай мовах, ёсць тэкст пра Патрыятычны веснік у Горлаўцы “70 гадоў з дня вызвалення Данбаса ад фашысцкіх захопнікаў. Партызанскі рух пад час Вялікай Айчыннай вайны”. Да справы далучыліся актывісты Горлаўскага падраздзялення “Нёмана”. “Мы імкнемся, як можам, зберагаць гістарычную памяць пра трагічныя і гераічныя падзеі Вялікай Айчыннай вайны, мацаваць сувязі паміж пакаленнямі, — напісала ў рэдакцыю старшыня суполкі “Нёман” Сафія

Фотаздымак з сустрэчы у Горлаўцы — на добры ўспамін

Пасынкава. — Ладзілі імпрэзу сумесна з калектывам 9-й Горлаўскай санаторнай школы-інтэрната, дзе дырэктарам Алена Віктараўна Сяндзецкая. Там шмат дбаюць пра ваенна-патрыятычнае выхаванне навучэнцаў”.

У імпрэзе ўдзельнічалі саветнік Пасольства Беларусь ва Украіне Юрый Рабкоў, прадстаўнікі абласных і мясцовых уладаў, дзеячы навукі, адукацыі, актывісты і члены беларускай суполкі, прадстаўнікі СМІ. Былі запрошаны ветэраны Вялікай Айчыннай вайны, якія партызанілі на тэрыторыі Бе-

ларусі і Украіны. Актывісты ўдзельнічалі ў праекце і навучэнцы школы-інтэрната. У ім, дарэчы, ёсць Музей баявой славы, пакой Партызанскай славы, таму пачалі з агляду экспазіцыі пра партызанскі рух на Данеччыне, дзейнасць падпольшчыкаў у тыле ворага. Быў падрыхтаваны і агляд літаратуры пра Беларусь, прагляд фільма пра барацьбу беларускіх партызан з акупантамі ў гады вайны, можна было пагартыць кнігу суполкі “Нёман” “Памяць просіць слова”.

Ва ўпрыгожанай зале гасцей сустрэлі школьнікі, уручылі ве-

тэранам кветкі і падарункі. Шмат слоў падзякі было ім сказана. Аплядысментамі ўхвалілі прысутныя апавед Юрыя Рабкова пра ільготы, якія маюць ветэраны вайны ў Беларусі: клопат пра іх — адзін з прыярытэтаў сацыяльнай палітыкі дзяржавы. Ад імя Пасла Беларусь ва Украіне Юрый Паўлавіч уручыў творчаму гурту “Спадчына” Горлаўскай суполкі беларусаў сцэнічныя касцюмы, пашытыя ў Беларусі. А старшыня суполкі Марыя Гарыст расказала, як шмат зрабілі для Перамогі беларускія партызаны. У Беларусі

дзейнічалі 199 партызанскіх брыгад і 14 партызанскіх палкоў (997 атрадаў) і 258 асобных партызанскіх атрадаў. Гэта 374 тысячы байцоў, а прыхаваныя партызанскія рэзервы дасягалі 400 тысяч. У падпольных арганізацыях і групах змагаліся з ворагам больш за 70 тысяч чалавек, у тым ліку 10 тысяч супрацоўнікаў агентурнай разведкі. За гады вайны 87 партызан і падпольшчыкаў Беларусі сталі Героямі Савецкага Саюза, звыш 140 тысяч ушанаваны ардэнамі і медалямі.

Адна з былых падпольшчыц была ў зале. Елізавета Данілаўне Далгіх хутка 90, а яна яшчэ “ў страі”: падрабязна расказала пра дзейнасць у Горлаўскім падполлі і нават песню ваенных гадоў праспявала. Беларускія партызаны Уладзімір Драгун, Віктар Івашнеў, Міхаіл Латоха ўспаміналі, што партызанскі рух быў сур’ёзнай сілай у барацьбе за Перамогу. Партызаны знішчалі ворагаў, падрывалі іх эшалоны і броняцягнікі, масты, рабілі іншыя дыверсіі. А паміж партызанамі Беларусі і Украіны была цесная баявая садружнасць, яны часам і дзейнічалі разам.

На заканчэнне прыгожа прайшла прэзентацыя беларускага гурта “Спадчына”. Прычым артысты ў новых нацыянальных строях спявалі так натхнёна і зладжана, што глядачы не хацелі адпуская іх са сцэны.

АДРАСЫ КЛОПАТУ

Мы яшчэ сустрэнемся

Міжнародны дзень пажылых людзей адзначалі ў Тальяці з удзелам беларускай суполкі “Нёман”

Як вядома, Міжнародны дзень пажылых людзей мае свае добрыя традыцыі, бо адзначаецца ён 1 кастрычніка па рашэнні Генеральнай Асамблеі ААН пачынаючы з 1991 года. Шануюць ветэранаў і ў Тальяці. Раней гэта было ціхае правінцыйнае мястэчка Стаўрапаль-на-Волзе, а дзякуючы энтузіязму тагачаснай моладзі ў кароткія тэрміны на берагах Волгі шмат што змянілася. Пабудавана Куйбышаўская ГЭС, прадпрыемствы хімічнай і перапрацоўчай прамысловасці, самы вялікі аўтазавод Расіі — АўтаВАЗ. Разам з прадпрыемствамі рос і горад.

Усё, што маем мы ў Тальяці і чым карыстаемся ў паўсядзённым жыцці — дамы, дзіцячыя сады, дарогі, парк — будавалі сённяшнія ветэраны, нашы бацькі, бабулі і дзядулі. Адаючы ім даніну павагі, 5 кастрычніка ў Па-

лацы культуры “Тальяці” іх удзячныя нашчадкі зладзілі вялікі канцэрт. У ім удзельнічалі гурты нацыянальных цэнтраў і аўтаномій горада — партнёры Беларускай нацыянальна-культурнай аўтаноміі “Нёман”. На сцэне цэлы вечар былі нашы ансамбль беларускай песні “Купалінка” і дзіцячы ансамбль “Зорачкі”, вакальнае трыа ўкраінскага зямляцтва “Дніпро”, народны ансамбль песні і танца “Жыгулі”.

Канцэрт атрымаўся цёплым і сардэчным. Песні на беларускай, рускай і ўкраінскай мовах падпявалі ўсёй залай. Шчаслівыя пенсіянеры былі вельмі ўзрушаны: пра іх не забыліся, іх памятаюць і любяць. Падыходзілі да нас, дзякавалі, пыталіся: а калі яшчэ сустрэнемся? І мы запрашалі ўсіх на свята апошняга каласка, на свята хлеба Дажыні, які мы ладзім штогод — таксама традыцыя! — у апошні тыдзень кастрычніка. Адрас сустрэчы: 4-я дзіцячая музычная школа.

Сяргей Шылкін, намеснік старшыні праўлення суполкі “Нёман”, г. Тальяці

РАЗАМ

“Жытніца” ў Нарве

Кожную песню ў выкананні фальклорнага гурта з Клічава ў эстонскім горадзе глядачы сустракалі бурнымі апладысментамі

Уладзімір Ваакс і артысты ансамбля “Жытніца” ля сцен Нарвскага замка

Газета расказвала пра візіт у Мінск ансамбля беларускага таварыства “Сябры”, яго сумеснае выступленне з гуртом “Жытніца” ў Рэспубліканскім цэнтры нацыянальных культур. А нядаўна вядомы гурт з Клічава мы запрасілі ў Эстонію. У вялікай зале нарвскага Палаца культуры “Ругадзіў” ладзілася яшчэ адна імпрэза па праекце “Ma tahaksin kodus olla” (у перакладзе з эстонскай: “Мне хацелася б дадому”). Ініцыятар чарговай сустрэчы — наша таварыства “Сябры”.

Адкрыла канцэрт піяністка Юлія Ермалаева, лаўрэат конкурсаў імя Шапэна ў Нарве 2008 і 2010 гадоў. Яна грала нак-

цюрн “Мроі каханя”. На дзень раней у нарвскай музычнай школе быў і сольны канцэрт гэтай цудоўнай піяністкі.

Не толькі госці, але і нарвіяне выступалі ў эстонска-беларускім канцэрце сяброўства. Глядачы пабачылі эстонскія танцы ў выкананні выдатнага калектыву “Päikeseratas” і самадзейных артыстаў з эстонскага таварыства Нарвы. Муж і жонка, Юло і Таццяна Кадак парадавалі залу эстонскай і беларускай песнямі. Наш гурт з суполкі “Сябры” таксама быў на сцэне: выканалі беларускія песні, а затым і эстонскую ў гонар свайго праекта “Ma tahaksin kodus olla”, прычым сумесна з гасцямі — ансамблем “Жыт-

ніца”, ім кіруе этнічны эстонец Уладзімір Ваакс. Заслужаны аматарскі гурт Беларусі выконвае ў асноўным беларускія народныя музыку і песні, ён створаны ў горадзе Клічава Магілёўскай вобласці ў 1991 годзе. У 2008 годзе, дарэчы, нашы сябры ўжо выступалі ў Эстоніі — у горадзе Сіламяэ.

Кожную песню ў выкананні “Жытніцы” глядачы сустракалі бурнымі апладысментамі. А пасля канцэрта адбыўся абмен падарункамі і сувенірамі. Муж і жонка Вааксы прывезлі нам цудоўныя вырабы з саломкі. І мы не засталіся ў даўгу. Прысутныя на канцэрце старшыня Дзяржаўнага сходу Эстоніі Аляксандр Яфімаў і дэпутат Уладзімір Міжуй, работнікі Пасольства Беларусі ў Таліне часовы павераны Уладзімір Лазерка і консул Сяргей Рычэнка таксама ўручылі гасцям з Беларусі граматы і кветкі. Быў ушанаваны наш зямляк Уладзімір Міжуй — за дапамогу землякам і ў сувязі з 50-годдзем працоўнай дзейнасці на карысць горада.

Гасцей мы сустракалі вельмі цёпла. Паказаць ім прыгажосць Нарвы і яе старажытнага замка, наша мора — якога, як вядома, у Беларусі няма. Вялікая наша ўдзячнасць кіраўніцтву Нарвы за фінансаванне дадзенага праекта!

Людміла Аннус, актывістка беларускага таварыства “Сябры”, г. Нарва, Эстонія

ТРАДЫЦЫ

Сноп з Прыбайкалля

У Іркуцкай вобласці, больш чым за пяць тысяч кіламетраў ад Беларусі, шануюць беларускія абрады

Іван Ждановіч

Сёлета ўлетку, выступаючы на Шостым з'ездзе беларускай свету, адзін з лідараў беларускай суполкі з Іркуцка Алег Рудакоў паспрабаваў адказаць на няпростое пытанне: як удалечыні ад Бацькаўшчыны абудзіць актыўнасць суродзічаў, далучыць да спраў дзяспары? І першым "сакрэтам", дакладней, апрабаваным сродкам назваў абрады. У Прыбайкаллі ведаюць: пранікаючы ў іх сутнасць, спрабуючы зразумець глыбінны сэнс і адаптуючы абрады продкаў да новай рэальнасці, мы нібы распальваем вялікае вогнішча ў сцюдзёную пару. І яно потым сагравае як душы актывістаў, так і дзясяткаў людзей, што прыцягваюцца да жыццядайлага агню.

У Прыбайкаллі святкавалі Дажынкi. Невялічкі прэс-рэліз пра падзею даслалі ў рэдакцыю: "У пасёлку Аляксандраўск Аларскага раёна Іркуцкай вобласці, заснаваным беларускімі перасяленцамі, пройдзе свята Дажынкi. Яно сімвалізуе заканчэнне жніва. Ладзяць свята Рэгіянальная грамадская арганізацыя "Іркуцкае таварыства беларускай культуры імя Я. Д. Чэрскага" ды Моладзевы клуб "Крывічы". Вас чакаюць спаборніцтвы дзяўчат пад час жніва сярпамі. Вы ўбачыце, як у даўніну вязалі снапы,

як юнакі збівалі масла старажытным спосабам, пачуецца абрадавыя аўтэнтчныя песні, пабачыце карагоды. Арганізатары прапануюць прыняць удзел у майстар-класе па бытавых беларускіх танцах і многае іншае". Як заўсёды, пададзены ў канцы і мабільнік арганізатараў, на гэты раз самога спадара Алега. Дарэчы, важная дэталі: жывы кантакт з тымі, хто праяўляе цікавасць да імпрэзы, заўсёды на карысць справе.

З тэкстаў калег у рэгіянальнай прэсе, што асвятляла Дажынкi, бачна: беларусы ладзілі свята супольна з Усць-Ардынскім нацыянальным цэнтрам народнай творчасці. У Прыбайкалі, у вялікай Усць-Ардынскай Бурацкай акрузе побач жывуць розныя этнасы. Усеагульнымі і любімымі сталі там свята Сур-Харбан, Сабантуй, Масленіца ды іншыя. І беларускія Дажынкi збіраюць фальклорныя гурты акругі і вобласці. Сам Алег звяртае ўвагу: гэта не проста пацеха. Суполка адраджае, развівае і зберагае старажытныя беларускія абрадавыя традыцыі ў Прыбайкаллі. Пад час Сталыпінскай рэформы ў далёкі край перасялілася каля 300 тысяч беларусаў, часта і цэлымі вёскамі. "Нам важна спасцігаць сутнасць абраду, аднаўляць яго з улікам этнаграфічных даследаванняў, — адзначыў Алег, аўтар сцэнара

Працавітыя жней-беларускі на Прыбайкальскай ніве

свята. — Дэталіна вывучаем даступныя матэрыялы, калі рэканструюем абрады".

Вітаючы гасцей і мясцовых жыхароў, мэр раёна нагадаў: воляй лёсу тысячы беларусаў і ўкраінцаў ехалі ў Сібір асвойваць новыя землі. Мясцовае насельніцтва, бураты, прымалі іх гасцінна. Вядома ж, сяляне везлі з сабой сем'і, пажыткі й прылады працы, не забываліся і традыцыйныя абрады. Сёння ў раёне жыве амаль сотня беларусаў, ствараецца іх этнасуполка. "Мы ўпершыню ладзім на аларскай зямлі вялікае і прыгожае свята, вельмі спадзяемся на супрацоўніцтва", — казала Алена Сіпакова, сібярчка ў трэцім пакаленні, якая сёлета ўзяла з рук Алега Рудакова эстафету кіраўніцтва Іркуцкай суполкай беларусаў.

Абрад Дажынкi ладзілі на ніве фермерскай гаспадаркі Мікалая Крываручкі. Хоць па здымках бачна: ой, і халадна ўжо ў Сібіры, і шмат збожжа яшчэ не жата... Дзеі суправаджалі спевамі гурт

"Крывічы" і дзіцячы гурт "Званочки" пад кіраўніцтвам Волі Галанавай, агульны ж рэй вёў Алег Рудакоў.

Цяпер і буратам вядома, што раней на Дажынкi сяляне-беларусы збіраліся ўсім паселішчам. Вяла жней вопытна жняя-пастаянка. У беларускага слова постаць (рускае фігура, стаць, сан, осанка) ёсць і іншае, можа і першаснае значэнне. "Пастаць (пОстаць) — частка поля, занятая жнеямі ў час жніва" — са слоўніка Максіма Гарэцкага. Кожная пастаянка гнала сваю постаць. А старэйшая размяркоўвала жней так, каб найлепшым чынам рухалася праца. Важна было ўвайсці ў аптымальны рытм, каб ніхто нікога не затрымліваў, а калі трэба, то і падахвочваў. Было і суперніцтва, бо поспех залежаў ад кожнай жней паасобку і ўсіх разам. І песні былі для таго адметныя, традыцыйныя, не для забаўкі — у падмогу. Важная частка абраду ўзнаўлялася на бяскрайняй ніве Аларскага раёна як конкурс

жней. Па дзве (адна жне, другая вяжа снапы) гналі на выперадкі з песнямі постаці. Потым ушанавалі лепшых.

Нязматы лапкі, які пакідаюць на ўскрайку нівы, гэта "барада". Каласкі зверху звязалі стужкай. З "барадой", якая, кажуць даследчыкі, увасабляе дух нівы, правялі рытуальныя дзеі, сэнс якіх: парадніца з нівай духоўна, каб добрым быў ураджай надалей. Дзяўчаты-крывічанкі звіль вянок з пшаніцы, зрабілі галоўны Сноп-Гаспадар. Яго ўручылі гаспадару поля, мэру раёна Аляксандру Футорнаму, а дажыначны вянок — гаспадыні поля, Наталлі Крываручцы. У даўніну Сноп-Гаспадар неслі да сядзібы гаспадароў, яны сустракалі жней ля варот ці на ганку. Прымалі сноп, слухалі велічанны-віншаванні: жніво скончыла! І пажаданні новых добрых ураджаяў, агульнага дабрабыту. Потым гаспадары запрашалі жней на Дажынкавае застолле.

Дажынкi закончыліся ў Аляксандраўску канцэртам.

Межы не сталі перашкодай

Алена Юрківічэне

У Літве ёсць вялікая цікавасць да беларускай нацыянальнай культуры

Канцэрт беларускай песні і музыкі, што прайшоў у зале Літоўскай дзяржфілармоніі, паказаў, якая вялікая цікавасць у Літве да беларускай нацыянальнай культуры. Так лічыць Пасол Беларусі ў Літве Уладзімір Дразын.

Гэта было ўжо 18-е Свята беларускай песні і музыкі, адзін з цікавых праектаў Дзён культуры Беларусі ў Літве. У Вільнюсе выступалі калектыў "Класік-Авангард" з праграмай "Музыка Літвы і Кароны", сімфанічны аркестр Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага музычнага тэатра з праграмай "Музычны калейдаскоп". Гучалі творы кампазітараў М. Радзівіла, М. Агінскага, Г. Вяняўскага, С. Манюшкі, беларускіх кампазітараў XX стагоддзя, а таксама беларускія народныя песні.

"Канцэртам не завяршаецца беларуская восень у Літве: яшчэ будзе шмат канцэртаў, мастацкіх выстаў і мерапрыемстваў, — сказаў Уладзімір Дразын. — Але гэты канцэрт запомніцца яшчэ і тым, што на ім гучала беларуская мова. Музычныя творы суправаджаліся аповедамі пра кампазітараў, якіх сёння лічаць сваімі і беларусы, і літоўцы, і паліякі. Наша мова гучала і на тэатральных падмостках: тэатры Беларусі прывезлі ў Літву спектаклі на беларускай мове, што літоўскі глядач успрыняў з цікавасцю і разуменнем".

ПОВЯЗЬ ЧАСОЎ

Пакуль жыве памяць

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

"Гэта на фронце вельмі збіжжала, — расказвае тая Шура, Аляксандра Базылёва, у дзівочым Райдудзіна. — Малодшы лейтэнант падлячыўся і пайшоў сваёй дарогай, а я — сваёй. Аж да Усходняй Прусіі. Потым шпіталь наш пагрузілі ў эшалон і павезлі: на станцыю Ніжні Ленінск, на раку Амур. Вайна з Японіяй. Зноў раненні, смерць... А пісьмы ад Івана ўсё ляцелі, і сустракаліся мы выпадкова. Пасля вайны, калі Іван зрабіў мне прапанову ў другі раз, мы ўдваіх вярнуліся пад Хоцімск, у яго родную вёску Юзьяфоўку".

Вайна навучыла студэнтку Шуру з фінансава-эканамічнага тэхнікума рабіць складаныя перавязкі. За тое і атрымала ўзнагароду: знак "Выдатнік санітарнай служ-

бы". Яна бачыла спаленыя вёскі і марыла: хутчэй бы Перамога! Адкуль жа ў ёй столькі энергіі? "У жыцці нічога не атрымаецца без працы, — разважае яна. — Праца і ёсць лепшыя лекі для мяне. Яна дае і духоўнае здароўе". Так жыве і яе ўнучка-настаўніца. "Жыццё дзядулі і бабулі — узор таго, як захаваць сям'ю, паважаць іншых, кахаць і быць каханым, як прымаць рашэнні ў няпростых сітуацыях... — кажа Наталія Мікалаеўна. — Іх аб'яднала вайна, таму яны былі як адно цэлае: ваенныя дарогі, успаміны, слёзы, медалі... Сустрэлі Перамогу пад Кенігсбергам, дзядуля там медалі атрымаў".

Іван і Аляксандра Базылёвы пражылі доўгае жыццё. Старанна працавалі: ён — лесніком, яна — культурработніцай. Аляксандра Рыго-

Для Юліі Рахоўскай бацькі-ветэраны — прыклад ва ўсім

раўна родам з вёскі Навасёлкі са Шклоўшчыны. У іх трое дзяцей, сям'ера унукаў і праўнукаў. Любоў да працы ў нашчадкаў з дзяцінства: рэжучы і сякучы дровы, робяць грады, ураджаі збіраюць... "Гісторыю вайны я вывучаў па аповедах дзядулі і бабулі, — згадвае ўнук, студэнт Мінскага каледжа чыгуначнага транспарту Косця

Рахоўскі. — Вельмі ганаруся, што дзядуля мой удзельнічаў і ў вызваленні Хоцімска". Косця ведае, што дзед афіцэр тады быў у складзе 50-й Арміі. Гітлераўцы сагналі ў горад моладзь з вёсак для адпраўкі ў Германію. Першымі ўварваліся ў горад байцы 444-га стралковага палка. Горад гарэў. Жыхары сустракалі вызваліцеляў з

вялікай радасцю. Давалі ім наказ: біць фашыстаў за здзекі над людзьмі. На цэнтральнай плошчы, расказваў ветэран, быў кароткі мітынг. Не чакаючы яго заканчэння, ён з камандзірам узвода і салдатамі паехалі на машыне ў Юзьяфоўку: не мог жа не сустрацца з роднымі, з землякамі, не пабываць у вёсцы, дзе нарадзіўся і вырас і якую тры гады не бачыў.

Малодшы ўнук ветэранаў, Дзяніс, любіць гасцяваць у Юзьяфоўцы. Ён прызнаўся: "Я цаню дзед за справядлівасць і цвёрдасць характару, а бабулю — за лагоднасць і любоў да жыцця". А для дачкі ветэрана Юліі Рахоўскай, вядомай у шэрагах спецыялістаў сферы прафтэхдукацыі Мінска, яе бацькі — як два ідэалы. "Я калі штосьці раблю, то лаўлю сябе на думцы: а што скажа маці? — га-

ворыць яна. — Вышэй за ўсё для мяне яе адабрэнне. А бацькавы дакладны ўстаноўкі былі такія: "У жыцці трэба спадзявацца толькі на сябе", "Сям'ю ствараць — значыць, быць незалежным, цвёрда стаяць на нагах", "Даказвай не словам, а справай"... Жывучы па такіх прынцыпах, я настойліва сць гартавала, сілу волі і незалежнасць".

Франтавіка дзед Івана ўжо няма на гэтым свеце, а яго баявая сяброўка бабуля Шура яшчэ з намі. Іх памятаюць, імі ганарыцца, іх любяць родныя і блізкія. Яны былі героямі на вайне, прыкладам для іншых у мірны час. Мне здаецца, што выраз "пакуль жыве памяць, жыве чалавек" — гэта пра іх. Пра сціпых працавітых вясцоўцаў дзед Івана і бабулю Шуру з вёскі Юзьяфоўкі, што пад Хоцімскам.

ШЛЯХ У МАСТАЦТВА

“Сінема”: гульня ў кіно з крэатывавам

Пра тое, як высока ўзляцеў кароткаметражны фільм “Жучок”, зняты ў Мінску, і пра ягоных юных стваральнікаў

Мікалай Бойка

Помніцца кінакласіка... “Ці не пара, сябры мае, нам замахнуцца на Вільяма, разумеце, нашага Шэкспіра...” — гэтак, здаецца, смела акрэсліваў вышні для творчых палётаў Яўген Аляксандравіч, рэжысёр народнага тэатра ў фільме “Сцеражыся аўтамабіля”. Крылатую фразу я ўспомніў, як знаёміўся з творчым калектывам дзіцячай кінашколы “Сінема”. Гэта нашы землякі з Мінска: яны нядаўна аказаліся ў ліку пераможцаў на пятым Міжнародным дзіцячым тэлефэсце “Дзіцятка”, які праходзіў у Харкаве. А чаму ўспомнілася фраза... Бо яны таленавітыя, працавітыя, вочы гараць! Чаму б не замахнуцца ім і “на Вільяма, нашага Шэкспіра...” Крэатыўныя работы вучняў мінскай кінашколы не раз атрымлівалі прэстыжныя ўзнагароды.

Кіруе гуртом таленавітая і ўлюбёная ў справу Ірына Маркава. Выпускніца ўніверсітэта культуры і мастацтваў — дырэктар і мастацкі кіраўнік Дзіцячага цэнтра тэатра і кіно, у складзе якога і “Сінема”. “На тэлефоруме “Дзіцятка” мы ад пачатку, з 2009-га... Тады, помню, перамог наш фільм “На вылецце”. Дарэчы, яго рэжысёр Наталія Галуза, выпускніца наша, з 2011-га — член журы фэсту, — з гонарам кажа Ірына Васільеўна. — Сёлета мы прывезлі новую кароткаметражку “Жучок”. У Харкаў прыехалі яе стваральнікі, вучні кінашколы Павел

Юныя кіношнікі з “Сінемы” і іх старэйшыя сябры з дыпламамі

Кежун, Віка Нядзелька, Насця Лятыцкая. Яшчэ ў камандзе Мікалай Лаўранюк, адзін з кіраўнікоў школы, наш выпускнік”.

На фестывальны прагляд “Сінема” прадставіла яшчэ дзве кароткаметражкі: цыкл “Сінемаронак” і фільм “Жыла-была дзяўчынка” — гісторыю пра дзіцячую адзіноту і выпяванне таленту. Прызнаную, дарэчы, лепшым ігравым фільмам на Міжнародным праваслаўным фэсце дзіцячай і юнацкай экраннай творчасці “Вішнёвы пірог”. “Імгненне славы” было сёлета ў чэрвені ў Азове Растоўскай вобласці. А выканаўца галоўнай ролі ў гэтым фільме Насця Епанчынцава на Маскоўскім

міжнародным фэсце дзіцячай кінатворчасці “Першае слова” атрымала прыз за лепшую жаночую ролю. Здрава!

Конкурсная праграма тэлефэсту ў Харкаве ўключала 15 намінацый. Журы ўзначальвала, як і раней, Марына Ланда, кампазітар мультсерыяла “Смешарыкі”, мастацкі кіраўнік Музыкальнага тэатра дзяцей “Вясёлка” з Санкт-Пецярбурга. Эх, няпроста было журы: работ шмат, і моцных. І вось — творчая перамога беларусаў. У намінацыі “Лепшая рэжысёрская работа” лепшым прызнаны наш “Жучок”. Ён, як кажуць, не проста свежы, але і гарачы, бо зняты старэйшай групай кінашколы на

летняй творчай базе “Гармонія” сёлета ў чэрвені. І прыз усіх парадаваў: планшэт.

Мне яшчэ расказалі, што летась прыз у Харкаве за лепшую акцёрскую работу атрымала выхаванка “Сінемы” Ліза Машковіч — за галоўную ролю ў фільме “Рэха”. І гэта не першая яе ўзнагарода: Ліза перамагла ў намінацыі “Лепшая жаночая роля” на II Міжнародным кінаадукацыйным фэсце “Дары вешчуноў”. Фэст праходзіў у іспанскім горадзе Ларэт-дэ-Марэ на пачатку года. Фільм з Мінска атрымаў і прыз глядацкіх сімпатый на згаданым вышэй кінафэсце “Першае слова” ў Маскве.

Мост паміж Усходам і Захадам

Мацей Гуліцкі

Падручнік па мове заходніх суседзяў, які падрыхтавалі трое мовазнаўцаў з Беларусі, выдадзены суседзямі з усходу

Памятаеце радок з песні: “Паміж Польшчай і Расіяй — полька беларуская”? Тады лёгкая інтрыга ў падзаголоўку становіцца зразумелай. Трое аўтараў з Беларусі — гэта знаўцы польскай мовы, выкладчыцы Галіна ды Ірына Пальянавы, а таксама Алена Барысевіч. Іх падручнік “Польская для ўсіх: Чытай. Слухай. Гавары” выйшаў у вядомым маскоўскім выдавецтве “Флінта: Наука”. “Наша кніга — гэта вынік некалькіх гадоў працы, перад выданнем яна была апрабаваная на практыцы: са студэнтамі на занятках ва ўніверсітэце і з дарослай аўдыторыяй на курсах, — патлумачыла кандыдат філалагічных навук Галіна Пальянава. — Дарэчы, наш праект быў прадстаўлены ў 2010 годзе у Лодзі на канферэнцыі польскіх метадыстаў па праблемах вывучэння польскай мовы як замежнай і атрымаў нямала станоўчых водгукаў”.

Ведаць мову суседзяў — добрая традыцыя беларусаў. Тысячы жыхароў краіны, асабліва ў памежных рэгіёнах, ведаюць па дзве, тры, а то і чатыры мовы. І такі досвед не лішні. Помніцца, за савецкім часам у прылеглых да мяжы рэгіёнах Брэстчыны, Гродзеншчыны многія глядзелі польскія тэлеканалы, разумеючы амаль усё без перакладу. У выпадку ж з новым падручнікам мовы цікавы сам па сабе факт, што беларускія мовазнаўцы зрабілі своеасаблівы лінгвістычны мост паміж Усходам і Захадам. Бо кніга разлічана на рускамоўных чытачоў і спатрэбіцца ўсім, хто жадае вывучаць польскую мову.

СВОЙ ПОЧЫРК

Падарожжа ў часы Рэнэсансу

Экслібрысы гродзенскага мастака Юрыя Якавенкі атрымалі еўрапейскае прызнанне

Адам Мальдзіс

Прачытаўшы запрашэнне з магазіна “Кніжны салон” на прэзентацыю альбома Юрыя Якавенкі “Беларускі экслібрыс”, я спачатку не прыдаў чарговай “чацвярговай” сустрэчы асаблівага значэння. Потым з глыбіняў падсвядомасці ўсплылі асацыяцыі з эпохай агульнаеўрапейскага Рэнэсансу, часамі Міколы Гусоўскага і, вядома ж, Францыска Скарыны. Пра абодвух волатаў духа з нашай даўніны калісьці я пісаў у “Советской Белоруссии”. Нават прозвішча гродзенскага мастака Юрыя Якавенкі тады, здаецца, згадваў... Варта пайсці!

У абстаўленай кніжнымі паліцамі зале ў кнігарні на вуліцы Калініна — поўна людзей. Ус-

лухоўваюся ў словы прамоўцаў, углядаюся ў спакойнае аблічча героя вечарыны: не, асабіста мы не сустракаліся. І тым не меней... “Скажыце, — асцярожна пытаюся ў канцы імпрэзы, — ці гавораць вам што словы “Гусоўскі”, “Італія”?

— Вядома! — прызна ўсміхаецца мастак. — Якраз у Італіі была напісана славутая паэма “Песня пра зубра”, якую я імкнуся праілюстраваць. Што да Італіі, то я ў яе ўлюбіўся з першага позірку, першага кроку. Там знайшоў аднадумцаў, сустрэў дабрадзеяў.

— А ці не здаецца вам, — працягваю гаворку, — што першыя выданні Скарыны і паэма Гусоўскага, 500-годдзе якіх мы неўзабаве будзем святкаваць, — з’явы аднаго, рэнэсанснага, адраджэнскага

Экслібрыс Юрыя Якавенкі

парадку? Ці не хацелася б вам пабачыць ў юбілейныя дні выданне “Песні пра зубра”, цалкам ілюстраванае вамі?

— Так, мару пра гэта, шукаю спонсараў.

— То давайце разам і кінем у іх адрас перагадавінны кліч! Сапраўды: можна ж калі не аб’яднаць, то дапасаваць адзін да аднаго абодва юбілеі?!

Ну вось, паважаныя чытачы: цяпер і вы ведаеце, як нечакана часам узнікаюць ідэі новых творчых праектаў... Перад адыходам з прэзентацыі нецярпліва пачаў я гартаць нумарны, 24-ы экзэмпляр выдання-каталога для калекцыянераў “Беларускі экслібрыс” гродзенскага госця. Падараваны, дарэчы, дырэктарам кнігарні Алай Змівай: яе ж ідэя, канцэпцыя і ўкладанне кнігі. І адразу быў здзіўлены: аказваецца, спадар Юрый, малавядомы ў Беларусі, ужо

ўдзельнічаў і быў прэміяваны (Гран-пры, ганаровы медаль, 1-я, 2-я і 3-я прэміі) на 18 (!) выставах за рубяжом — у Італіі ды Іспаніі, Літве і Польшчы, Балгарыі ды Сербіі. І толькі адна выстава была ў яго ў Мінску, праўда, рэспубліканская і з другой прэміяй у намінацыі “Графіка”.

А на тытульнай старонцы каталога віднелася, упарта ўглядаючыся ў бясконцасць, таямнічая постаць. Падалося мне: яна ў чымсьці рэнэсансная... А ў чымсьці яшчэ і язычніцкая. Мне яна адначасова нагадвае і чалавека, і зубра. Вось такі загадкавы гэты гродзенскі майстра, любёны ў Італію, але не менш і ў родную зямлю, яе гісторыю. Зрэшты, мяркуюце самі, гледзячы на адметную ілюстрацыю...